

ULN

Novi predpisi in pravila
za pilote ultralahkih letalnih naprav

UVOD IN VSEBINA

→ Uvod

Po vzoru evropske zakonodaje, ki določa pravila za pridobitev in ohranjanje licenc pilotov zrakoplovov, ki sodijo v področje uporabe te zakonodaje, je Republika Slovenija s Pravilnikom o ultralahkih letalnih napravah (Uradni list RS, št. 49/16, 52/16 in 32/18, v nadaljevanju: pravilnik) tudi področje pridobitve in ohranjanja dovoljenj pilotov ultralahkih letalnih naprav uredila na podoben oziroma primerljiv način.

Tako dovoljenje pilota naprave ni več časovno omejeno na 4 leta, pač pa so dovoljenja časovno neomejena. Posledično pravilnik določa pogoje, ki pilotu naprave omogočajo letenje po načelu zadnjih izkušenj ter določa pogoje za učitelje letenja naprave, ki imajo v sistemu časovno neomejenih dovoljenj bistveno večjo vlogo v primerjavi s preteklo ureditvijo. Določeno je tudi priznavanje naleta tako za učitelje letenja naprave kot tudi za imetnike dovoljenj pilotov naprave, če so hkrati imetniki licenc oziroma potrdil izpraševalcev, izdanih v skladu z evropsko zakonodajo.

→ Vsebina

Dovoljenje pilota naprave in ohranjanje privilegijev dovoljenja pilota naprave

Pooblastilo učitelja letenja naprave in veljavnost

Privilegiji pooblastila učitelja letenja naprave

Podaljšanje in obnova pooblastila

Zdravstvene zahteve

Letenje tujih letalnih naprav

Pooblastila pilota naprave

Zapiski pilota

PREDPISI

Pravilnik o ultralahkih letalnih napravah (Uradni list RS, št. 49/2016, 52/2016 in 32/2018)

Operativno - tehnična zahteva za izvajanje del v zraku in uvodnih letov z ultralahkimi letalnimi napravami (Uradni list RS, št. 58/2018)

DOVOLJENJE PILOTA

Z ultralahko letalno napravo lahko upravlja oseba, ki ima veljavno dovoljenje pilota naprave za ustrezno vrsto naprave, izpolnjuje predpisane zdravstvene zahteve in ima tip naprave, ki ga lahko upravlja, vpisan v knjižico letenja.

Preverjanje sposobnosti pilota naprave za upravljanje tipa naprave v okviru posamezne vrste naprave, katerega kandidat še nima vpisanega v knjižico letenja, opravi učitelj letenja naprave s preverjanjem v letu in ugotovljeno sposobnost vpiše v knjižico letenja.

→ Vrste ultralahkih naprav

- motorno letalo (A)
- helikopter (H)
- jadralno letalo (S)
- giroplan (G)
- motorno jadralno padalo s podvozjem (PPG)
- motorni zmaj (PHG)
- motorni jadralni zmaj z motorjem (PHU)

→ Pooblastila

- učitelj letenja naprave
- testni pilot naprave
- pooblastilo za letenje v kontroliranem zračnem prostoru
- pooblastilo za vleko jadralnih letal
- pooblastilo za vleko oglasnih trakov

OHRANJANJE PRIVILEGIJEV DOVOLJENJA

Dovoljenje pilota ultralahke letalne naprave nima omejene veljavnosti, zato je vsak imetnik dovoljenja pilota naprave dolžan skrbeti, da v času izvajanja privilegijev dovoljenja pilota naprave ves čas izpolnjuje pogoje za ohranjanje privilegijev dovoljenja na posamezni vrsti naprave. Pogoji za ohranjanje privilegijev dovoljenja pilota naprave veljajo za obdobje **zadnjih 24 mesecev**.

→ Ključni pogoji za ohranjanje privilegijev dovoljenja:

- 📄 **12 ur letenja** kot vodja zrakoplova (PIC) na **posamezni vrsti ultralahke letalne naprave**, vključno z:
 - ✈️ **12 vzleti** kot vodja zrakoplova (PIC) in
 - ✈️ **12 pristanki** kot vodja zrakoplova (PIC)
- 📄 **kontrolni let** z učiteljem letenja na **posamezni vrsti ultralahke letalne** naprave v trajanju vsaj **45 minut**
- 📄 imetnik dovoljenja pilota naprave, ki ima privilegije za več vrst naprav, opravi najmanj **4 ure naleta** na posamezni vrsti naprave (in tudi kontrolni let z učiteljem letenja na posamezni vrsti letalne naprave).

→ V primeru neizpolnjevanja pogojev za ohranjanje privilegijev dovoljenja:

- 📄 pilot opravi **manjkajoče število ur** naleta z učiteljem letenja naprave ali pod njegovim nadzorom,
- ali**
- 📄 opravi **praktični del izpita** z članom izpitne komisije, kar nadomesti vse manjkajoče pogoje.

→ Upoštevanje naleta, opravljenega z EASA licenco

Imetniku dovoljenja pilota naprave, ki je hkrati imetnik **EASA licence** se od **skupno zahtevanih 12 ur letenja** kot vodja zrakoplova (PIC), prizna **8 ur letenja**, če je nalet pridobljen na ustrezni vrsti zrakoplova. Preostanek letenja mora biti opravljen na ustrezni ultralahki letalni napravi (npr. vsaj 4 ure).

POOBLASTILO UČITELJA LETENJA

➔ Pogoji za pridobitev pooblastila učitelja letenja naprave

Usposabljanje in preverjanje strokovne usposobljenosti učencev za pilote naprav lahko opravlja učitelj letenja naprave, ki izpolnjuje pogoje za pilota naprave in hkrati še naslednje pogoje:

- 📄 najmanj **200 ur*** letenja na UL napravah (od tega **najmanj 30 ur** na vrsti naprave, za katero bo usposabljal)
- 📄 najmanj **18 ur metodekega letenja** na vrsti naprave v letalski šoli
- 📄 opravi **praktični izpit** pred izpitno komisijo

Veljavnost pooblastila učitelja letenja za posamezno vrsto naprave je **tri leta**.

Priznanje izkušenj iz EASA licence

»*Imetniku EASA licence, se na podlagi samostojnega naleta na **istovrstni kategoriji zrakoplova** prizna do **150 ur** zahtevanega letenja (npr. *EASA letalo – UL motorno letalo*) ali do **100 ur zahtevanega letenja** na podlagi samostojnega naleta na drugi kategoriji zrakoplova (*EASA jadralno letalo – UL motorno letalo*).«

➔ Omejeni privilegij učitelja letenja naprave pri pridobitvi pooblastila učitelja letenja

Privilegiji učitelja letenja naprave so omejeni na izvajanje usposabljanja za letenje pod nadzorom učitelja letenja naprave za isto vrsto naprave, ki ga za to imenuje letalska šola.

Privilegiji učitelja letenja naprave so omejeni, dokler učitelj letenja naprave pod mentorstvom drugega učitelja letenja ne opravi najmanj **25 ur usposabljanja**, kar dokazuje s podpisi mentorja v svoji knjižici letenja.

Učitelj letenja naprave med izvajanjem usposabljanja pod nadzorom **nima privilegija**, da pilote pripravniko pooblasti za **opravljanje prvih samostojnih letov** in **prvih samostojnih preletov**.

➔ Razširitev privilegijev pooblastila učitelja na drugo vrsto naprave

Učitelj letenja naprave mora za izvajanje usposabljanja na drugi vrsti naprave:

- 📄 po pridobitvi vpisa druge vrste naprave v dovoljenje pilota naprave, opraviti **najmanj 30 ur letenja**, od tega najmanj **10 ur metodekega letenja** na vrsti naprave v letalski šoli
- 📄 opravi **praktični izpit** pred izpitno komisijo

PODALJŠANJE VELJAVNOSTI POOBLASTILA UČITELJA LETENJA

→ Podaljšanje veljavnosti pooblastila učitelja letenja

Učitelj letenja naprave za podaljšanje pooblastila opravi:

- 📄 **25 ur usposabljanja** na ustrezni vrsti letalne naprave **med veljavnostjo pooblastila** učitelja letenja naprave **ali praktični del izpita** za učitelja letenja naprave; **in**
- 📄 **osvežitveni seminar** za učitelje letenja naprave v letalski šoli **med veljavnostjo pooblastila**.

→ Priznavanje izkušenj za podaljšanje pooblastila učitelja letenja

- 📄 Učitelju letenja naprave, ki je imetnik potrdila inštruktorja letenja brez vpisane omejitve v skladu z **Delom FCL (EASA licenca)**, se prizna **15 ur inštruktorskega naleta**, če je nalet pridobljen v času veljavnosti pooblastila učitelja letenja naprave in na ustrezni vrsti zrakoplova.
- 📄 Učitelju letenja naprave, ki je imetnik pooblastila učitelja letenja **naprave na določeni vrsti naprave**, se prizna **10 ur učiteljskega naleta** za drugo vrsto naprave, če je nalet pridobljen v času veljavnosti pooblastila učitelja letenja naprave.

→ Obnova veljavnosti pooblastila učitelja letenja

Če pooblastilo učitelja letenja naprave poteče, se kandidat v **dvajsetih mesecih** po poteku veljavnosti pooblastila učitelja letenja naprave in pred obnovo:

- 📄 udeleži **osvežitvenega seminarja** za učitelje letenja naprave v letalski šoli; **in**
- 📄 **praktični del izpita** za učitelja letenja naprave.

ZDRAVSTVENE ZAHTEVE

→ Rekreativno letenje

Pilot naprave mora izpolnjevati naslednje zdravstvene pogoje:

📄 opraviti zdravniški pregled, v skladu s predpisi o zdravstvenih zahtevah, ki jih mora izpolnjevati **voznik motornega vozila kategorije B**, kar izkaže z zdravniškim spričevalom o opravljenem zdravstvenem pregledu kandidata za voznika

ali

📄 opraviti zdravniški pregled za razred **LAPL, razred 2** ali **razred 1**, v skladu z zdravstvenimi zahtevami, ki so določene s Prilogo IV Uredbe (EU) št. 1178/2011.

→ Dela v zraku in uvodni leti

📄 Pilot naprave, ki izvaja **dela v zraku** ali **uvodne lete**, mora izpolnjevati pogoje in opraviti zdravniški pregled vsaj za **razred 2** v skladu z zdravstvenimi zahtevami, ki so določene s Prilogo IV Uredbe (EU) št. 1178/2011.

LETENJE TUJIH LETALNIH NAPRAV

→ Letenje tuje letalne naprave v slovenskem zračnem prostoru

Tuja naprava lahko leti v slovenskem zračnem prostoru na podlagi načrta leta, v katerega se med opombe napiše kratica **UL**, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- ▣ tuja naprava ima **dovoljenje za letenje** oziroma **drug ustrezen dokument**, ki ga je za letenje naprave v drugi državi izdal pristojni organ te države
- ▣ pilot tuje naprave ima **veljavno dovoljenje** pilota za to vrsto naprave in zračni prostor, v katerem namerava leteti, ki ga je **izdal pristojni organ države registracije zrakoplova** ali ustrezen dokument, s katerim je pristojni organ države registracije zrakoplova **priznal dovoljenje pilota naprave** za letenje na tem zrakoplovu ter izpolnjuje **zdravstvene pogoje** za izvajanje privilegijev dovoljenja pilota naprave
- ▣ tuja naprava ima **potrdilo o sklenjenih obveznih zavarovanjih**, ki velja za območje Republike Slovenije
- ▣ tuja naprava izpolnjuje pogoje glede **jakosti hrupa** iz tretjega odstavka 7. člena tega pravilnika
- ▣ tuja naprava ima **dovoljenje za delo radijske postaje**, če je vgrajena v napravo
- ▣ tuja naprava in pilot izpolnjujeta pogoje glede registrske oznake naprave, identifikacije naprave in serijske številke, obvestila o uporabi naprave, opreme naprave in pilota
- ▣ tuje dovoljenje pilota naprave mora vsebovati **privilegij za radiotelefonijo** in **jezikovno pooblastilo** v angleškem ali slovenskem jeziku

POOBLASTILA PILOTA NAPRAVE

→ Pooblastilo za letenje v kontroliranem zračnem prostoru

Imetnik dovoljenja pilota ULN lahko leti v kontroliranem zračnem prostoru, če pridobi pooblastila za letenje v kontroliranem zračnem prostoru (**CVFR**). Kandidat mora v letalski šoli opraviti teoretično in praktično usposabljanje po potrjenem priročniku za usposabljanje ter opraviti teoretični in praktični izpit.

Imetnik veljavne EASA licence športnega pilota (**PPL**), licence poklicnega pilota (**CPL**) in licence prometnega pilota (**ATPL**), izpolnjuje pogoje za letenje z napravo v kontroliranem zračnem prostoru, zato neposredno pridobi vpis pooblastila CVFR v dovoljenje pilota naprave.

→ Pooblastilo za vleko jadralnih letal in vleko oglasnih trakov

Imetnik dovoljenja pilota ULN lahko pridobi pooblastilo za vleko jadralnih letal in vleko oglasnih trakov, če ima **50 ur samostojnega naleta po pridobitvi dovoljenja** pilota naprave in uspešno opravi teoretični in praktični del usposabljanja.

Pooblastilo za vleko jadralnih letal ali vleko oglasnih trakov se imetniku dovoljenja pilota ULN vpiše v dovoljenje pilota naprave lahko tudi na podlagi veljavnega pooblastila za vleko jadralnih letal ali vleko oglasnih trakov, vpisanega v EASA licenco.

→ Pooblastilo testnega pilota naprave

Imetnik dovoljenja pilota ULN lahko pridobi pooblastilo za testnega pilota naprave, če za testiranje in preizkušanje novih vrst in tipov naprav iz 17. člena pravilnika lahko opravlja testni pilot naprave, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- najmanj **21 let** starosti
- najmanj **200 ur letenja**, od tega najmanj **100 ur methodskega letenja** na isti vrsti naprave, ki jo preizkuša
- ima veljavno dovoljenje pilota naprave najmanj **pet let**
- opravljen **izpit za testnega pilota naprave**

POMEMBNI POJMI

» Kaj pomeni EASA licenca?

EASA licenca pomeni licenco, ki je izdana na podlagi evropske uredbe (Uredba (EU) št. 1178/2011/EU – del FCL) in gre za t.i. evropsko licenco (t.i. EASA licenca), s katero je mogoče leteti (vse evropske) zrakoplove, ne glede na državo registracije. EASA licence se delijo na športne (LAPL, PPL, SPL, BPL) in poklicne licence (CPL, ATPL, MPL), medtem, ko je ULN dovoljenje izdano po slovenskih nacionalnih predpisih in se za letenje na letalnih napravah, ki so registrirane v drugih državah, neposredno ne prizna.

» Kakšna je razlika med »kategorijo« in »vrsto« zrakoplova?

Pomen je pravzaprav enak in podaja osnovni koncept zrakoplova, le da se izraz »kategorija« uporablja v evropskih predpisih, v naših, slovenskih pa izraz »vrsta« zrakoplova. To so letalo, helikopter, jadralno letalo, balon in zračna ladja. Ta razdelitev temelji na ICAO razdelitvi zrakoplovov.

Namesto izraza »zrakoplov« pa se v pravilniku o ultralahkih letalnih napravah, uporablja izraz »letalna naprava« in vključuje tudi letalne naprave, ki ne sodijo v ICAO definicijo pojma zrakoplova, kot so npr. giroplan, motorni zmaj, motorno jadralno padalo s podvozjem itd.

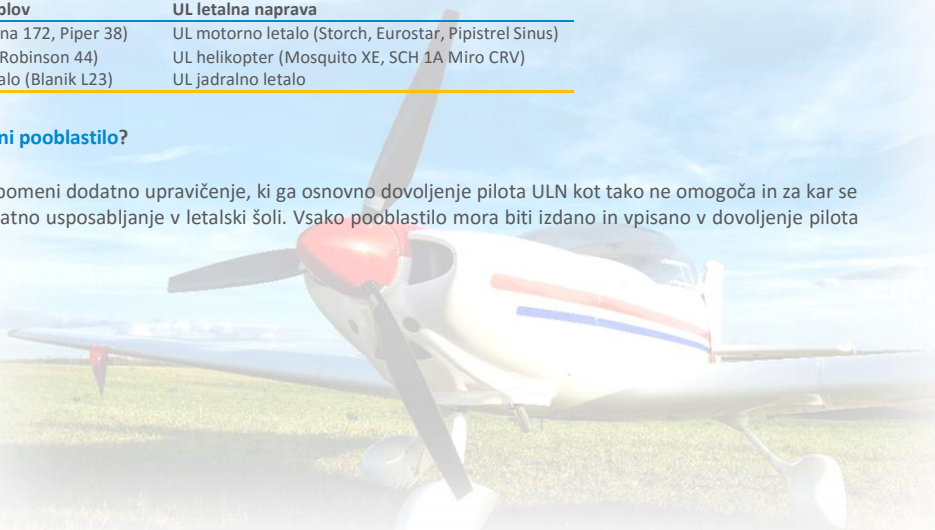
» Kaj pomeni ustrezna vrsta zrakoplova vpisana v EASA licenco?

Ustrezna vrsta zrakoplova pomeni EASA zrakoplov, ki ima enak osnovni koncept in s tem enak osnovni način krmarjenja in obnašanja. Tako kategorija enomotornih batnih letal po EASA, ustreza vrsti ultralahkih motornih letal po pravilniku o ultralahkih letalnih napravah.

EASA zrakoplov	UL letalna naprava
Letalo (Cessna 172, Piper 38)	UL motorno letalo (Storch, Eurostar, Pipistrel Sinus)
Helikopter (Robinson 44)	UL helikopter (Mosquito XE, SCH 1A Miro CRV)
Jadralno letalo (Blanik L23)	UL jadralno letalo

» Kaj pomeni pooblastilo?

Pooblastilo pomeni dodatno upravičenje, ki ga osnovno dovoljenje pilota ULN kot tako ne omogoča in za kar se zahteva dodatno usposabljanje v letalski šoli. Vsako pooblastilo mora biti izdano in vpisano v dovoljenje pilota ULN.

Agencija za civilno letalstvo
Kotnikova ulica 19a
SI- 1000 Ljubljana
www.caa.si
info@caa.si

